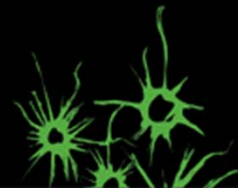
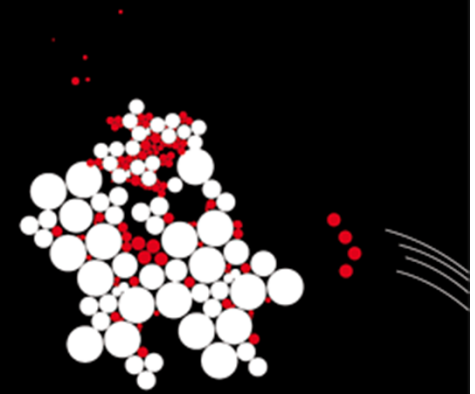

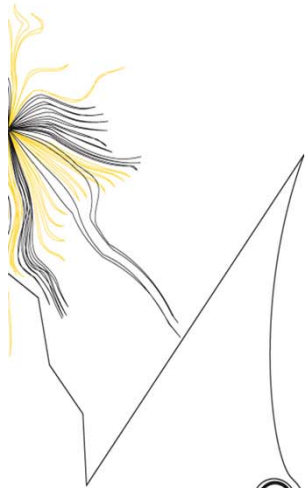
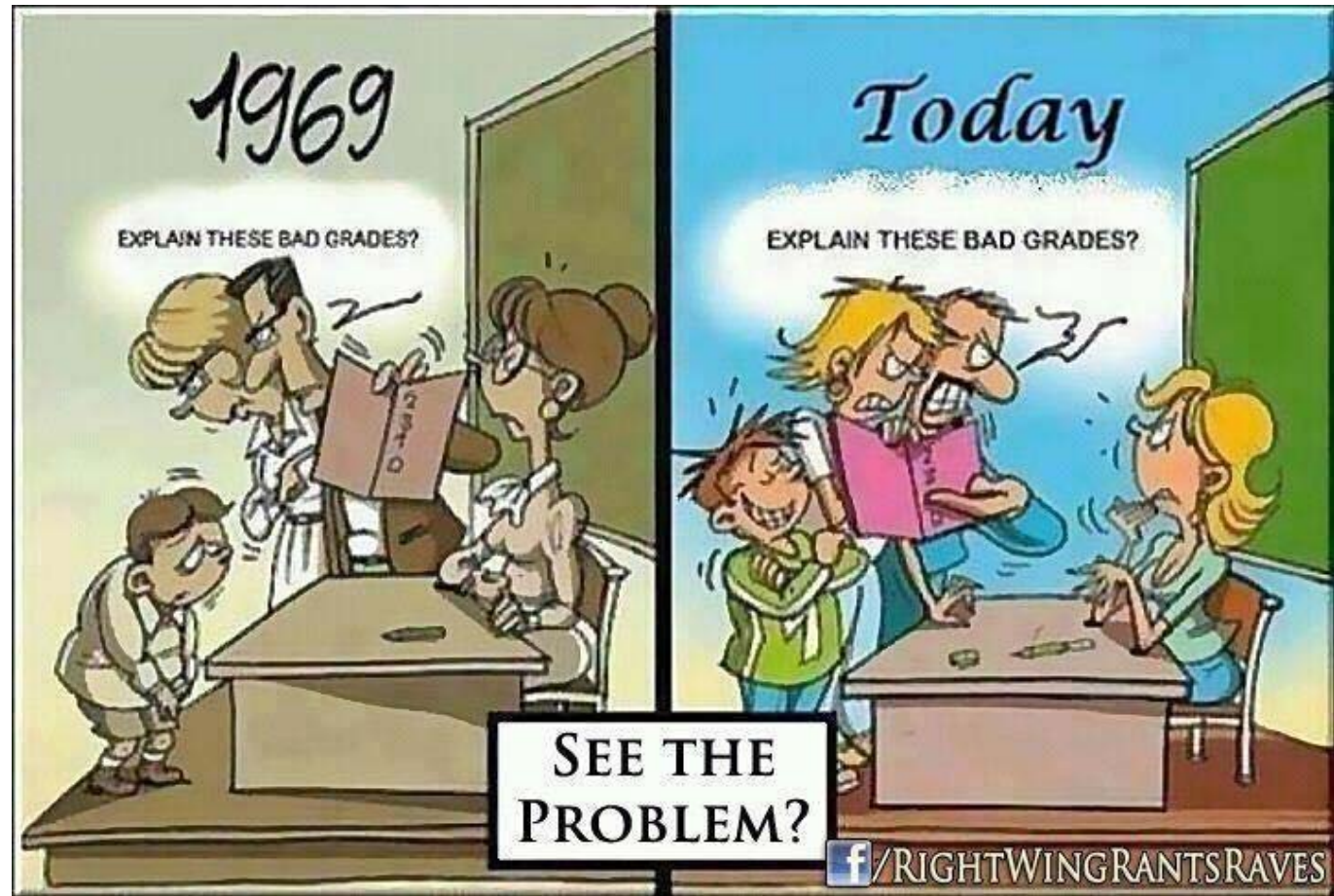
Voorwaarden voor effectieve formatieve toetsing

Kim Schildkamp, Bernard Veldkamp,
Maaïke Heitink, Fabienne van der
Kleij, Anne Dijkstra, Inge Hoogland,
Wilma Kippers

Het gebruik van toetsresultaten

Review formatief toetsen

- Formatieve toetsen (FT) hebben als doel informatie te geven aan de leerkracht **en** leerlingen over de mate waarin de leerstof al wel of niet beheerst wordt. Door inzicht te krijgen in het onderwijsleerproces kan waar nodig bijgestuurd worden.
- Drie vormen van FT: OGW, Afl en DT
- Aan welke voorwaarden moet worden voldaan m.b.t (1) de toets, het systeem en de vorm van feedback die het oplevert, (2) de leerling (3) de docent en (4) de context waarin de formatieve toetsing plaats vindt zodat FT leidt tot betere leerprestaties van leerlingen?
- Review literatuur en focusgroepen met PO, VO, MBO en experts
- Zwart = review & focusgroep, **blauw** = review, **rood** = focusgroep

Resultaten toets (1)

- Gebruik van verschillende soorten data (niet alleen cognitief, maar bijvoorbeeld ook sociaal emotionele vaardigheden)
- Gebruik van benchmarks en vastgestelde normeringen
- Doelen van de toets en verwachtingen moeten helder zijn
- Toegang tot verschillende soorten gegevens (toetsen, observaties) van goede kwaliteit
- Goed functionerend informatie management systeem met heldere rapportages
- Mogelijkheden tot digitaal toetsen
- Frequent toetsen, maar niet te vaak formeel toetsen
- Wel of geen cijfer geven?

Resultaten toets (2)

- Mogelijkheden tot aggregatie op school, klas en leerlingniveau
- Aansluiten bij curriculum, doelen school, nationale doelen, het niveau van de leerling
- Gebruik van taken die misconcepties blootleggen
- Toetsen makkelijk te analyseren en directe feedback
- **Groei en ontwikkeling kunnen meten van zowel sterke als zwakke leerlingen**
- **Toetsen moeten op elkaar aansluiten (bijvoorbeeld Cito en de methodetoetsen)**
- **Toetsen moeten aansluiten op de beroepspraktijk**

Resultaten docenten (1)

- Positieve attitude: gebruik van toetsen kan leiden tot beter onderwijs
  - Eigenaarschap over resultaten
  - vertrouwen dat docent invloed heeft op leren van leerlingen
- Data en assessment literacy
- Integreren van toetsen in instructie, op basis van toetsen veranderingen in eigen onderwijspraktijk
- Verschillende soorten data gebruiken
- Kritisch reflecteren op functioneren leerlingen en eigen functioneren op basis van toetsresultaten
- Pedagogical content knowledge (PCK)
- Toepassen feedback strategieën m.b.t. resultaat en proces

Resultaten docenten (2)

- Samenwerken rondom toetsen en resultaten
- Gebruik van discussies en quizzen voor directe feedback en doorvragen
- Behoefte aan professionalisering op het gebied van formatief toetsen in de klas
- Toetsen kunnen ontwerpen voor specifieke doeleinden, maar er moeten ook goede toetsen direct beschikbaar zijn
- Differentiëren in toetsmethodes
- Leerlingen motiveren om te leren
- Eind iedere les tijd vrij maken voor geven van feedback
- Heldere doelen per les, waarbij de methode niet te sturend is
- Ouders betrekken bij het proces, informatie uitwisselen
- Veilig leerklimaat creëren waarin fouten gemaakt mogen worden

Resultaten leerlingen

- Positieve attitude ten opzichte van toetsen
- Gebruiken van peer- en zelf-assessment
- Mede leerlingen op een goede wijze beoordelen, aan de hand van heldere criteria en voorzien van feedback (gericht op mogelijke verbeteringen)
- Aan de hand van duidelijke toetscriteria en feedback hun eigen werk analyseren en reflecteren op eigen resultaten
- Actieve rol van leerlingen in toetsen, inclusief bepalen van doelen, kan betrokkenheid en motivatie verhogen, wat de prestaties kan beïnvloeden.
- **Fouten durven maken**
- **Bewustzijn dat een toets niet alleen summatief, maar ook formatief kan zijn**

Resultaten Context (binnen de school) (1)

- Toetscultuur
  - Beleid, visie, normen en doelen; samenwerking rondom toetsen, gezamenlijke verantwoordelijkheid; focus op verbetering; mogelijkheden tot experimenteren
- Tijd en geld beschikbaar voor formatief toetsen
- Professionele ontwikkeling
- Data experts, coaches, specialisten in de school
- Professionele leergemeenschappen gericht op verbeteren van onderwijs door middel van datagebruik
- Leiderschap voor toetsen en datagebruik (inclusief klasbezoeken)
- Autonomie om beslissingen te nemen op basis van toetsen

Resultaten Context (binnen de school) (2)

- Toegang tot en kennis over verschillende toetsmethodes en instrumenten
- Technologie voor opslaan, analyseren en rapporteren van gegevens
- Data die formatief bedoeld zijn (e.g. observaties van docenten in de klas) niet summatief gebruiken

Context (buiten de school)

- Geen verantwoording afleggen hindert FT, echter te veel druk vanuit bijvoorbeeld de onderwijsinspectie is een belemmerende factor (“toetsen wordt een verplicht nummer”)
- Coherentie landelijk en lokaal beleid toetsen
- Helder beleid rondom formatief toetsen
- Ondersteuning op het gebied van toetsen, bijvoorbeeld in de vorm van het aanbieden van professionele ontwikkeling
- **Gesprek aangaan met inspectie over toetsen**
- **Samenwerking met andere scholen, van elkaar leren**
- **Meer aandacht binnen lerarenopleidingen voor formatief toetsen**

Conclusie en discussie

- Grotere overeenstemming praktijk en wetenschap
- Verschillende voorwaarden in samenhang bekijken
- Verschil OGW, Afl en DT in praktijk niet duidelijk
- Nader onderzoek naar:
  - Effecten van assessment praktijken
  - Integratie van OGW, Afl en DT met instructie in de praktijk
  - Professionalisering op het gebied van FA.
  - Ontwikkeling, implementatie en evaluatie van adaptieve toetsen
  - Instrumenten voor niet-cognitieve vaardigheden
  - Rol van leerlingen bij FA
  - Rol van feedback

